

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobkýň : **1/ A. A.**, bývajúca v L., **2/ R. A.**, bývajúca v L., **3/ I. A.**, bývajúca v L., žalobkyne 1/ až 3/ zastúpené JUDr. R. E., advokátkou v L., proti žalovanému : **R. M.**, bývajúci v D., zastúpený JUDr. R. G., advokátom v L., **o určenie vlastníckeho práva a určenie, že spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnosti patrí do dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 12 C 65/2007, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. mája 2008 sp. zn. 16 Co 7/2008,

t a k t o :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. mája 2008 sp. zn. 16 Co 7/2008 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Lučenec rozsudkom z 30. októbra 2007 č.k. 12 C 65/2007-61 zamietol žalobu žalobkýň, ktorou sa domáhali určenia, že žalobkyňa 1/ je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území V., obec V., zapísané na LV č. X. ako parcela č. X., súpisné č. X. – zastavané plochy a nádvoría o výmere X. m² a parcela č. X. – záhrady o výmere X. m², a to v spoluvlastníckom podiele o veľkosti ½ ako aj, že spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v katastrálnom území V., obec V., zapísaných na LV č. X. ako parcela č. X., súpisné č. X. – zastavané plochy a nádvoría o výmere X. m² a parcela č. X. – záhrady o výmere X. m² o veľkosti ½ patrí do dedičstva po nebohom P. A., narodenom X., naposledy bytom – V., zomrelom X.. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané (kúpna zmluva zo dňa X.), že kúpna cena za spornú

nehnutelnosť medzi predávajúcimi manželmi T. a kupujúcimi manželmi M., rodičmi žalovaného, bola vo výške 55 000,- Kčs, pričom pri podpísaní kúpnej zmluvy bolo zo strany kupujúcich vyplatených predávajúcim 25 000,- Kčs a 30 000,- Kčs malo byť priamo vyplatených Slovenskou sporiteľňou a to do rúk predávajúcim. Z tejto skutočnosti jednoznačne vyplýva rozpor s vyjadrením žalobkyne 1/, že predávajúcim, teda manželom T. splácala s nebohým manželom P. A. 2 roky sumu 25 000,- Kčs. V neprospech spoluvlastníctva spornej nehnuteľnosti žalobkyne 1/ svedčí aj skutočnosť, že po rozvode manželstva s nebohým P. A. v roku 1988, táto v rámci vysporiadania ich BSM sa nedomáhala výplatu zo sporného rodinného domu. Skutočnosť, ktorá svedčí v neprospech žalobkyne, čo sa týka určenia vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti je výpoveď žalobkyne 1/ pred súdnym komisárom, notárom JUDr. J. Š., v zápisnici o predbežnom vyšetrení zo dňa 15.12.2006, ktorá je súčasťou spisu Okresného súdu Lučenec sp. zn. 17 D 332/2006, Dnot. 419/2006, kde žalobkyňa 1/ uviedla v časti VII. zápisnice, že bývajú v cudzom dome. Skutočnosť, ktorú uviedla žalobkyňa 1/, že manželia M., teda rodičia žalovaného, mali zaplatiť za nich časť kúpnej ceny ako výplatu z rodičovského domu sa javí súdu ako nedôveryhodná, keďže až z osvedčenia o dedičstve sp. zn. D 821/86 Okresného súdu Lučenec po nebohom P. A., starom otcovi žalobkyne 2/, 3/ a starom otcovi žalovaného, z roku 1986 je zrejmé, že rodičovský dom získala do vlastníctva H. M., matka žalovaného bez povinnosti vyplatiť z rodičovského domu nebohého P. A., manžela žalobkyne 1/ s tým, že doopatruje ich matku Z. A.. Taktiež je rozpor v tvrdení žalobkyne v návrhu, kde udávajú sumu 25 000,- Kčs, ktorá ako výplatu z rodičovského domu mala dať matka žalovaného E. M., a žalobkyňa 1/ vo svojej výpovedi (č.l. 46 spisu) uviedla, že matka žalovaného dala 30 000,- Kčs predávajúcim manželom T.. List nebohého P. A., otca žalobkyne 2/ a 3/ a bývalého manžela žalobkyne 1/, ktorý bol adresovaný Rade krajského národného výboru, v ktorom okrem iného píše, že sporný dom kúpil, súd vyhodnotil ako nerelevantný dôkaz preukazujúci nadobudnutie vlastníckeho práva, nakoľko samotný list nie je dôkazom toho, že vlastnícke právo bolo nadobudnuté. Navyše tento listinný dôkaz súd spochybnil, pretože bol predložený v origináli a chýba tu aj samotný podpis nebohého P. A.. Keďže sa v konaní nepreukázalo, že by žalobkyňa 1/ nadobudla sporný rodinný dom kúpnu zmluvou s nebohým manželom P. A., skúmal možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním ku dňu uzavretia predmetnej kúpnej zmluvy a to ku dňu X.. Ak žalobkyňa 1/ odvodzovala svoje vlastnícke právo z kúpno-predajnej zmluvy uzavretej X., už vzhľadom na obsah tejto zmluvy nemohla byť v dobrej viere, že nadobúda spolu s nebohým manželom vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti. V priebehu konania žalobkyňa 1/ nepreukázala, že má postavenie dobromyseľného držiteľa

vo vzťahu k právnomu dôvodu nadobudnutia vlastníctva, preto v časti určenia vlastníckeho práva v podiele $\frac{1}{2}$ žalobkyňa 1/ nemohla byť úspešná. Z tohto dôvodu bola žaloba voči nej zamietnutá. Keďže žalobkyne 2/ a 3/ sú dcéry žalobkyne 1/ a nebohého P. A., domáhali sa určenia, že sporná nehnuteľnosť patrí do dedičstva po nebohom P. A. v podiele $\frac{1}{2}$. Už z dôvodu vyššie uvedeného súd ani v tejto časti žaloby nemohol vyhovieť, nakoľko nadväzuje na prvý výrok, ktorý bol súdom zamietnutý.

Na odvolanie žalobkýň Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 15. mája 2008 č.k. 16 Co 7/2008-107 napadnutý rozsudok prvostupňového súdu zmenil tak, že určil, že žalobkyňa A. A. je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území V., obec V., zapísaných na LV č. X. ako parcela č. KN X. – zastavané plochy a nádvoria o výmere X. m² vrátane rodinného domu súpisné č. X. a parcely č. KN X. – záhrady o výmere X. m² v podiele $\frac{1}{2}$. Ďalej určil, že spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v katastrálnom území V., obec V., okres Lučenec, zapísaných na LV č. X. ako parcela č. KN X. – zastavané plochy a nádvoria o výmere X. m², vrátane rodinného domu súpisné č. X. a parcely č. KN – záhrada o výmere X. m² v podiele $\frac{1}{2}$ patrí do dedičstva po nebohom P. A., nar. X., naposledy bytom – V., zomrelom dňa X.. Stotožnil sa so závermi súdu prvého stupňa, že žalobkyňa 1/ s právnym predchodcom žalobkýň 2/, 3/ nenadobudli vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam riadnou kúpnu zmluvou aj keď vyplatená kúpna cena za uvedené nehnuteľnosti predstavovala finančné prostriedky žalobkyne 1/ a právneho predchodcu žalobkýň 2/, 3/ a výplatok pre právneho predchodcu žalobkýň z rodičovského domu od rodičov žalovaného. Doplneným dokazovaním v odvolacom konaní v náväznosti aj na dôkazy vykonané súdom prvého stupňa mal za preukázané, že žalobkyne v konaní preukázali oprávnenosť držby sporných nehnuteľností. Prvostupňový súd síce z vykonaných dôkazov vyvodil, že žalobkyňa 1/ nepreukázala postavenie dobromyseľného držiteľa, avšak pri pochybnostiach o oprávnenosti držby platí vyvrátiteľná právna domnienka, že držba je oprávnená. V takom prípade kto popiera dobromyseľnosť držiteľa, má dôkazné bremeno na preukázanie neoprávnenej držby. Žalovaný v konaní nepreukázal neoprávnenosť držby žalobkyňou 1/ a právnym predchodcom žalobkýň 2/, 3/. Pri právnom titule nadobudnutia vlastníctva vydržaním je neplatný právny úkon. Vedomosť držiteľa o tom, že právny úkon, z ktorého odvodzuje svoju oprávnenú držbu a v konečnom dôsledku aj vlastníctvo právnym titulom vydržania je neplatným právnym úkonom, nepreukazuje nedobromyseľnosť držiteľa. Vzhľadom k týmto skutočnostiam dospel k inému právnomu záveru ako prvostupňový súd pokiaľ ide o preukázanie dobromyseľnosti

oprávnenej držby zo strany žalobkyne 1/ a právneho predchodcu žalobkýň 2/, 3/. Zistil, že žalobkyňa 1/ a právny predchodca žalobkýň 2/, 3/ nadobudli nehnuteľnosti právnym titulom vydržania a preto rozsudok prvostupňového súdu zmenil a žalobe žalobkýň vyhovel v celom rozsahu.

Rozsudok odvolacieho súdu napadol žalovaný dovolaním, ktorého prípustnosť odôvodnil ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť ustanovením § 241 ods. 2 písm. b/, c/ O.s.p. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Poukázal na skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávne ustáleného skutkového stavu veci, ktorý si ustálil sám odvolací súd a ktorý bol v niektorých prípadoch v rozpore so skutkovým stavom zisteným a ustáleným súdom prvého stupňa. Spochybnil dôvody odvolacieho rozsudku o výmene nehnuteľnosti a dobromyseľnom presvedčení, že sporná nehnuteľnosť žalobcom patrí. Uviedol, že žalobcom sa v žiadnom prípade nepodarilo preukázať nadobudnutie sporných nehnuteľností vydržaním, pretože to absentoval hoc aj neplatný právny úkon, resp. iná skutočnosť, ktorá by v nich vyvolala presvedčenie, že sporné nehnuteľnosti užívajú ako svoje vlastné. Nesúhlasil ani s hodnotením listinného dôkazu, listu z 7.2.1966, ktorý odvolací súd považoval za hodnoverný dôkaz o nadobudnutí vlastníctva sporného rodinného domu. Tento list nie je nikým podpísaný a teda z neho nie je ani zrejmé, kto ho písal a kedy. Nakoniec text listu je v rozpore s listinným dôkazom kúpnopredajnou zmluvou na kúpu sporného domu zo dňa X. podľa ktorej sporný rodinný dom nadobudli jeho právni predchodcovia. Namietal aj vyhodnotenie výpovede svedka JUDr. J. Š. zo strany odvolacieho súdu. Nakoniec aj konštrukcia tvrdená žalobkyňou 1/ o vyplatení časti kúpnej ceny manželom T. z ich strany, ktorej odvolací súd tiež uveril nie je podľa neho preukázaná. Táto konštrukcia je predsa v priamom rozpore s konštatovaním uvedeným v kúpnopredajnej zmluve zo dňa X., v ktorej sa v bode 3 jednoznačne konštatuje, že časť kúpnej ceny vo výške 25 000,- Kčs bola vyplatená zálohove pri podpise tejto kúpnej zmluvy, čo predávajúci T. potvrdili svojimi podpismi. Odvolací súd v napadnutom rozsudku uviedol, že aj zákonná úprava platná od 1.4.1983 predpokladá, že držba je oprávnená. V zmysle § 135a Občianskeho zákonníka platného od 1.4.1983 bolo upravené len toľko, že vlastníkom veci, ktorá môže byť predmetom osobného vlastníctva sa stane občan, ktorý má nepretržite v držbe (§ 132a ods. 1) hnutelnú vec tri roky a nehnuteľnú vec 10 rokov. Odvolací súd v napadnutom rozsudku neuviedol, k akému času podľa jeho ustálenia vzniklo vlastnícke právo vydržaním v prospech žalobkyne 1/, resp. právneho predchodcu žalobcov 2/, 3/. Zastáva názor, že vzhľadom na uvedené dovolacie dôvody odvolací súd nemohol ani

ustáliť čas nadobudnutia vlastníctva, pretože z celého vykonaného dokazovania nie je zrejmé, od akého času mali žalobkyňa 1/ a právny predchodca žalobkýň 2/, 3/ vstúpiť do dobromyseľnej držby smerujúcej k vydržaniu vlastníctva. Pokiaľ nie je možné určiť čas od ktorého začala plynúť vydržacia doba (túto neurčil ani odvolací súd) nie je možné ani určiť nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním.

Žalobkyne vo svojom vyjadrení navrhli dovolanie žalovaného zamietnuť a priznať im trovy dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na uvedenú zákonnú povinnosť dovolací súd predovšetkým skúmal, či v konaní nedošlo k uvedeným vadám. Zistil, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nie je správny, pretože je postihnutý inou (v ustanovení § 237 O.s.p. neuvedenou) vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Pri zmene rozhodnutia podľa § 220 O.s.p. odvolací súd nahrádza svojim rozhodnutím rozhodnutie súdu prvého stupňa. Jeho pozmeňujúce rozhodnutie musí preto obsahovať úplné a výstižné zdôvodnenie. Aj odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu musí obsahovať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia sa musí vypoariadať so všetkými rozhodujúcimi

skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukázaním na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež poukázaním na právne závery, ktoré prijal. Účelom odôvodnenia rozsudku predovšetkým je preukázať správnosť rozsudku a odôvodnenie súčasne musí byť aj prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydaní rozhodnutí v konaní o riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku, t.j. musí byť preskúmateľné (§ 157 ods. 2 a 3 O.s.p. v spojení s § 211).

Dovolaním napadnutý rozsudok týmto požiadavkám kladeným na rozhodnutie súdu nevyhovuje.

Odvolací súd svoje pozmeňujúce rozhodnutie odôvodnil tým, že prvostupňový súd správne uvádza, že držba vecí je spojená jednak s momentom objektívnym, čo je nakladanie s vecou (tzv. corpus), jednak s momentom viacej subjektívnym, nakladanie s vecou (tzn. animus), ako so svojou. Kto nakladá s vecou ako so svojou (má corpus i animus), je držiteľom. Aby bol oprávneným držiteľom, vyžaduje sa aby bol splnený ďalší pojmový znak oprávnenej držby a to dobrá viera, čo je podmienkou pre nadobudnutie vlastníctva právnym titulom vydržania. Pri pochybnostiach o oprávnenosti držby aj zákonná úprava platná od 1.4.1983 (zákon č. 131/1982 Zb.) predpokladala, že držba je oprávnená. Teda v prípade pochybností o tom, či ide o držbu oprávnenú sa predpokladá – platí vyvrátená právna domnienka, že držba je oprávnená. V takom prípade, kto popiera napr. dobromyseľnosť držiteľa, má dôkazné bremeno na preukázanie neoprávnenej držby. Žalovaný v konaní nepreukázal neoprávnenosť držby žalobkyňou 1/ a právnym predchodcom žalobkýň 2/, 3/. Pri právnom titule nadobudnutia vlastníctva vydržaním je neplatný právny úkon. Vedomosť držiteľa o tom, že právny úkon, z ktorého odvodzuje svoju oprávnenú držbu a v konečnom dôsledku aj vlastníctvo právnym titulom vydržania, je neplatným právnym úkonom, nepreukazuje dobromyseľnosť držiteľa. Vzhľadom k týmto skutočnostiam dospel k inému právnemu záveru ako prvostupňový súd pokiaľ ide o preukázanie dobromyseľnosti oprávnenej držby zo strany žalobkyne 1/ a právneho predchodcu žalobkýň 2/, 3/ ako aj o nadobudnutie nehnuteľnosti právnym titulom vydržania.

V tomto smere treba považovať dôvody uvedené v rozsudku odvolacieho súdu za nejasné a neurčité. Totižto vydržanie je osobitný originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva zo zákona (ex lege) pri splnení nasledovných zákonom požadovaných predpokladov a to musí ísť o spôsobilý predmet vydržania, držba musí byť oprávnená, držba

musí byť nepretržitá počas celej zákonom ustanovenej doby. U hnutelných vecí je vydržacia doba trojročná a u nehnuteľností desaťročná. Do plynutia tejto doby sa započítava aj doba oprávnenej držby právneho predchodcu vydržiteľa. Ak dôjde k prerušeniu vydržacej doby v dôsledku toho, že držiteľ prestal byť dobromyseľný v tom, že mu vec patrí, plynutie takto prerušenej vydržacej doby sa neobnovuje ani pri novom vzniku oprávnenej držby tej istej veci; v takom prípade začína plynúť nová vydržacia doba. Dovolací súd sa zaoberal iba jedným z predpokladov vydržania (držba musí byť oprávnená). Za tohto stavu právny záver odvolacieho súdu, že žalobkyňa 1/ a právny predchodca žalobkyň 2/, 3/ nadobudli nehnuteľnosť titulom vydržania je minimálne predčasný a zdôvodnenie vydržania vlastníckeho práva žalobcami, vyriešenie ktoré malo pre spor určujúci význam, z hľadiska presvedčivosti a preskúmateľnosti rozhodnutia je nepostačujúce.

Nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa uskutočňuje v ústavnom a zákonom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu tak, ako vyplývajú z článku 6 ods. 1 Dohovoru ochrany ľudských práv a základných slobôd a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s ustanovením § 1 a nasl. O.s.p.

Jedným z týchto princípov, predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces a zároveň vylučujúcim ľubovôľu pri rozhodovaní, je aj povinnosť súdov svoje rozhodnutia podľa § 157 ods. 2 O.s.p. odôvodniť, a to tam uvedeným spôsobom. Z odôvodnenia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. Ak to chýba, potom ide o tzv. inú vadu konania, ktorá má vždy za následok zrušenie preskúmaného rozhodnutia tak, ako sa to stalo aj v predmetnej veci.

Vzhľadom na uvedené, dovolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je v rozpore s požiadavkou preskúmateľnosti a presvedčivosti súdnych rozhodnutí. Konanie pred odvolacím súdom je tak postihnuté tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na uvedenú vadu bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na dôvod, pre ktorý došlo k zrušeniu rozhodnutia, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami dovolateľa.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 17. decembra 2009

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: